

Suomen väestökehityksen seurauksiin on varauduttava nyt

Toimittajat: **Susan Kuivalainen,
Marika Jalovaara & Seija Jalagin**

Demography-tutkimusohjelman
tietopaketti 1/2026

Tiivistelmä

VÄESTÖ KAIKEN PÄÄTÖKSENTEON LÄHTÖKOHDAKSI

Suomen väestö on suuressa murroksessa. Pitkälle edennyt rakennemuutos vaikuttaa laajalaisesti ihmisten elämään, talouteen ja koko yhteiskuntaan. Siksi muutos tulee huomioida kaikessa päätöksenteossa.

Suomi ikääntyy nopeasti, ja erityisesti kaikkein vanhimpien määrä kasvaa. Työikäisten määrä ja osuus väestöstä pienenee parin vuosikymmenen kuluessa. Yhä pienempi joukko työikäisiä tulee vastaamaan talouskasvun edellytyksistä ja julkisen talouden rahoituksesta. Työikäisten työllisyys, osaaminen ja työkyky ovat näin yhä ratkaisevampia.

Syntyvyys on Suomessa laskenut, ja lapsia syntyy yhä vähemmän. Nykyisellä kehityksellä lasten määrä vähenee pysyvästi. Pienevien ikäluokkien vuoksi lasten ja nuorten hyvinvoinnin, osaamisen ja mielenterveyden merkitys korostuu entisestään.

Suomi tarvitsee maahanmuuttoa, mutta sen hyödyt riippuvat maahan muuttaneiden työllistymisestä ja kotoutumisesta. Keskeistä on edistää hyviä väestösuhteita eli sitä, että erilaiset ihmiset kohtaavat toisensa kunnioittavasti.

Väestö keskittyy kasvukeskuksiin, ja alueelliset erot kasvavat. Ikääntyneiden määrä lisääntyy, eikä hoivan saatavuus pysy tällä hetkellä tarpeen perässä.

VÄESTÖKEHITYKSEN SUUNTAAN JA SEURAUKSIIN VOIDAAN VAIKUTTAA

Väestökehityksen vaikutukset näkyvät viiveellä, minkä vuoksi viisaita päätöksiä on tehtävä ennakoivasti. Mitä pidemmälle päätöksiä ja toimia lykätään, sitä vaikeammiksi ja hallitsemattommiksi ne käyvät.

Suomi tarvitsee nyt pitkäjänteistä ja tutkittuun tietoon perustuvaa poikkihallinnollista politiikkaa, joka kantaa yli vaalikausien.

Vuosikymmenten päähän ulottuva väestöstrategia auttaa Suomea sopeutumaan muutoksiin hallitusti. Tämä vahvistaa yhteiskunnan kestävyyttä, turvaa hyvinvointivaltion rahoitus pohjaa ja luo edellytykset elinvoimaiselle tulevaisuudelle.

Väestökehityksen seurauksiin vaikutetaan parhaiten kaikkien politiikkalohkojen ja hallinnonalojen yhteistyöllä ja koordinaatiolla. Tällä hetkellä väestökysymyksiä koskevat toimet ovat siiloutuneita ja sirpaleisia, ja kokonaiskuva on heikko.

Tutkittuun tietoon perustuva ennakoiva politiikka on keskeinen edellytys sille, että Suomi pystyy vastaamaan väestökehityksen haasteisiin hallitusti ja oikea-aikaisesti.

SUOSITUKSET PÄÄTÖKSENTEKOON

1. Otetaan väestökehitys päätöksenteon pohjaksi ja laaditaan ylivaalikautinen väestöstrategia
2. Varaudutaan ja sopeudutaan väestön nopeaan ikääntymiseen
3. Vahvistetaan työikäisten terveyttä, työllisyyttä ja osaamista
4. Panostetaan lasten ja nuorten mielenterveyteen, osaamiseen ja tulevaisuususkoon
5. Vauhditetaan maahanmuuttajien kotoutumista ja työllistymistä
6. Huomioidaan väestökehityksen alueelliset erot
7. Varmistetaan, että ikääntyneet saavat hoivaa tarpeen mukaan
8. Kehitetään väestöennusteita ja arviointimenetelmiä

Sisällys

Suomi kohtaa väestökehityksen haasteet eturintamassa	5
Suomen väestön ikääntyminen jatkuu	9
Lapsia syntyy yhä vähemmän ja yhä useampi jää lapsettomaksi	12
Ikäluokkien pieneneminen tekee lasten ja nuorten hyvinvoinnista ja osaamisesta yhä tärkeämpää	15
Kun työikäisiä on vähemmän, työllisyys, osaaminen ja työkyky ratkaisevat	18
Suomi tarvitsee maahanmuuton lisäksi onnistunutta kotoutumista ja työllistymistä	21
Väestö keskittyy kasvukeskuksiin ja alueiden erot kasvavat	24
Väestö ikääntyy, mutta palveluiden saatavuus on heikentynyt	27

Strategisen tutkimuksen DEMOGRAPHY-ohjelman tietopaketti tarjoaa ajantasaisen kuvan Suomen väestökehityksestä ja sen merkityksestä tulevaisuudelle. Tietopaketti sisältää tutkittuun tietoon perustuvia faktoja ja näkökulmia ratkaisujen pohtimiseen. Tietopaketti perustuu Strategisen tutkimuksen neuvoston rahoittamaan tutkimukseen, jonka tehtävä on tuottaa korkeatasoista tietoa ja ratkaisuja yhteiskunnallisesti merkittäviin haasteisiin.

Suomi kohtaa väestökehityksen haasteet eturintamassa

Väestönkehitykseen eli väestön koon ja rakenteen muutokseen vaikuttavat syntyvyys, kuolleisuus, maahan- ja maastamuutto. Koska ihmiset elävät aiempaa pidempään, väestömuutosten vaikutukset tuntuvat suoraan lähes sadan vuoden ajan ja ulottuvat välillisesti vielä paljon pidemmälle.

Väestön ikääntyminen on maailmanlaajuinen kehityssuunta, jota selittävät erityisesti syntyvyyden aleneminen ja elinajan piteneminen. Suomessa väestön ikääntyminen on edennyt pitkälle: 65 vuotta täytäneiden osuus väestöstä on tällä hetkellä suurempi vain Japanissa ja Italiassa (Kuvio 1).

VÄESTÖN IKÄÄNTYMINEN ON MONEN TEKIJÄN SUMMA

Suomessa väestö on ikääntynyt monia maita nopeammin. Keskeinen selitys tähän ovat sodanjälkeiset suuret ikäluokat, jotka olivat kansainvälisesti poikkeuksellisen suuria ja syntyivät lyhyen ajan sisällä. Näiden ikäluokkien vanheneminen on muuttanut väestön ikärakennetta nopeasti. Ikääntymistä on vauhdittanut myös se, että väestökehitystä tasapainottava

maahanmuutto oli Suomessa pitkään vähäistä. Vielä ennen 1990-lukua maasta lähtijöitä oli enemmän kuin tulijoita.

Suomen väestön ikääntyminen myös jatkuu nopeana. Kehitys ei pääty suurten ikäluokkien poistumiseen vaan historiallisen matala syntyvyys ja eliniän pidentyminen ylläpitävät väestön nopeaa ikääntymistä.

Suomen tilanne poikkeaa myös muista Pohjoismaista. Vanhus-huoltosuhte eli 65 vuotta täytäneiden määrä suhteessa työikäisiin on noussut nopeimmin, ja sen ennustetaan olevan edelleen korkein 2050-luvulla.

2010-luvun alussa alkanut syntyvyyden jyrkkä lasku kiihdyttää väestön ikääntymistä entisestään, koska nuoremmat ikäluokat jäävät aiempaa pienemmiksi samalla, kun vanhempien ikäryhmien osuus kasvaa. Hyvin matalan syntyvyyden seurauksena on syntynyt uusi, aiempaa selvästi pienempi sukupolvi – tällä on kauaskantoisia vaikutuksia työmarkkinoihin, palvelurakenteeseen ja yhteiskunnan toimintaan vielä vuosikymmenten päästä. Pitkään jatkuneen matalan syntyvyyden vuoksi Suomi on siirtymässä väestön vähenemisen uralle.¹

Suomi on ainoa Pohjoismaa, jossa väkiluvun ennustetaan olevan vuonna 2050 nykyistä pienempi.

VÄESTÖNKASVU ON YHÄ ENEMMÄN MAAHANMUUTON VARASSA

Ilman maahanmuuttoa Suomen väestö olisi alkanut vähentyä jo vuonna 2016, jolloin syntyneiden määrä jäi ensimmäistä kertaa pysyvästi vuoden aikana kuolleiden määrää pienemmäksi (Kuvio 2). Väestö on kuitenkin edelleen kasvanut, koska maahanmuutto on ollut maastamuuttoa suurempaa. Samalla Suomen väestö on monimuotoistunut nopeasti (Kuvio 3). Ulkomailla syntyneiden määrä on yli nelinkertaistunut 2000-luvulla. Vuonna 2025 noin joka kymmenes Suomessa asuva oli ulkomailla syntynyt, kun 2000-luvun alussa osuus oli noin joka viideskymmenes.

Laskelmien mukaan Suomi tarvitsisi vuosittain 44 000 henkilön nettomaahanmuuton, jotta syntyvien ja työikäisten ikäluokkien koko

vakaantuisi pysyvästi. Sekään ei kuitenkaan pysäyttäisi väestön ikääntymistä eikä muuttaisi sitä, että kaikkein vanhimpien ikäluokkien määrä kasvaa ja hoivatarve lisääntyy.

Maahanmuutto on tärkeää työmarkkinoiden kannalta. 2010-luvulta lähtien työllisyyden kasvu on tullut lähes kokonaan ulkomaalais-taustaisista työntekijöistä samalla, kun suomalaistaustaisten työllisten määrä on vähentynyt.

Suomen väestökehitys eriytyy alueellisesti nopeasti. Koko maan keskiarvo on tältä osin harhaanjohtava. Väestö kasvaa erityisesti suurimmissa kaupungeissa ja niiden ympäristössä, kun taas monilla

pienemmillä paikkakunnilla väestö vähenee ja ikääntyy. Maan sisäinen muuttoliike, alhainen syntyvyys ja väestön ikääntyminen vahvistavat alueiden välisiä eroja. Alueellinen väestökehitys haastaa alueiden veto- ja pitovoiman kehittämiseen.

VÄESTÖNMUUTOKSET SUOMESSA OVAT OSA GLOBAALIA KEHITYSTÄ

Suomen väestökehitykseen vaikuttaa myös se, mitä muualla maailmassa tapahtuu. Maahanmuutto Suomeen on paljolti ollut seurausta muiden maiden tilanteista.

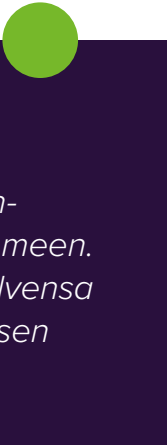
Neuvostoliiton hajoamista seurannut inkeriläisten muutto ja viimeisimpänä sodan aiheuttama pakolaisuus Ukrainasta ovat esimerkkejä tällaisista ilmiöistä.

Maahanmuuton tulevaisuuteen liittyy paljon epävarmuutta. Maastamuuton ja maahanmuuton kehitystä on vaikea ennustaa, koska myös muut maat tarvitsevat maahanmuuttoa ja toisaalta väestö ikääntyy monissa lähtömaissakin.

Maahanmuutto on tärkeä osa Suomen väestökehityksen ratkaisuja, mutta yksin se ei riitä vastaamaan haasteisiin. Lisäksi onnistunut maahanmuutto edellyttää onnistunutta kotoutumista, jotta maahanmuuttajat voivat jäädä Suomeen. Muuttajat ja heidän jälkipolvensa tulee nähdä väestökehityksen tulevaisuusinvestointina.

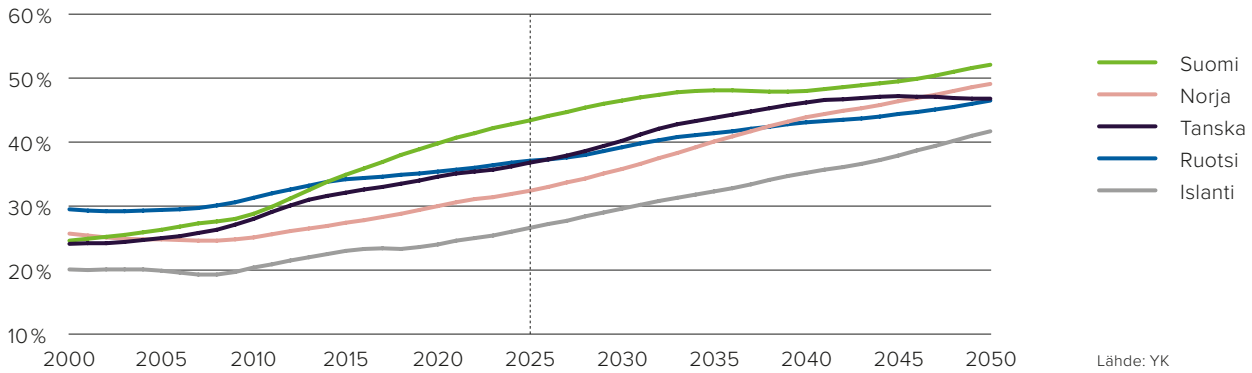
Globaali syntyvyyden lasku alkoi 1960-luvulla – nykyisin jo puolet maailman väestöstä elää alueilla, joissa syntyvyys on alle 2,5 lasta naista kohden. Maailman väestönkasvun vauhti on hidastunut puoleen 1960-luvun lopun huipusta. Vaikka syntyvyys on laskenut selvästi myös kaikkein köyhimmissä maissa, kuten Saharan eteläpuolisessa Afrikassa, niiden väestö kasvaa edelleen nopeasti, koska nuorta aikuisväestöä on paljon.

Useimmat maat painivat lähi-tulevaisuudessa samanlaisten haasteiden kanssa kuin tämän päivän Suomi. Suomi kohtaa väestökehityksen seuraukset eturintamassa, ja siksi ratkaisuihin on keskityttävä nyt.

Onnistunut maahanmuutto edellyttää onnistunutta kotoutumista, jotta maahanmuuttajat voivat jäädä Suomeen. Muuttajat ja heidän jälkipolvensa tulee nähdä väestökehityksen tulevaisuusinvestointina.

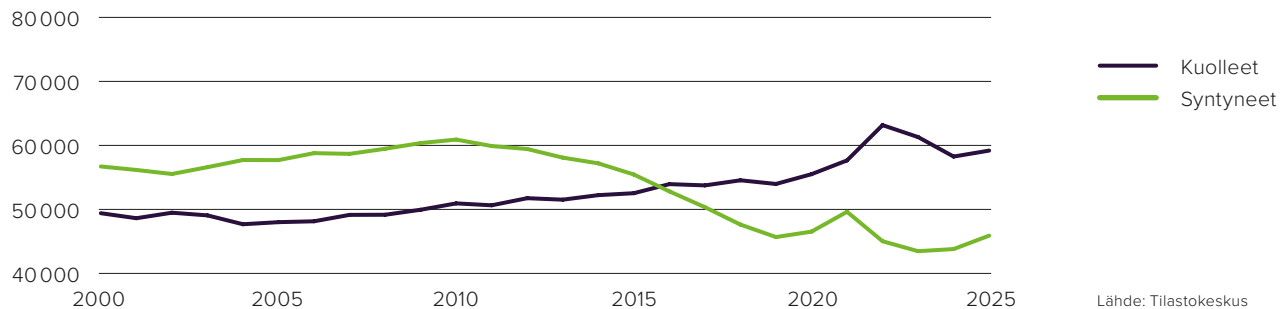
Kuvio 1. Vanhushuoltosuhte (65+/20–64-vuotias väestö), vuosina 2000–2050, % Pohjoismaissa (havaittu ja ennuste)

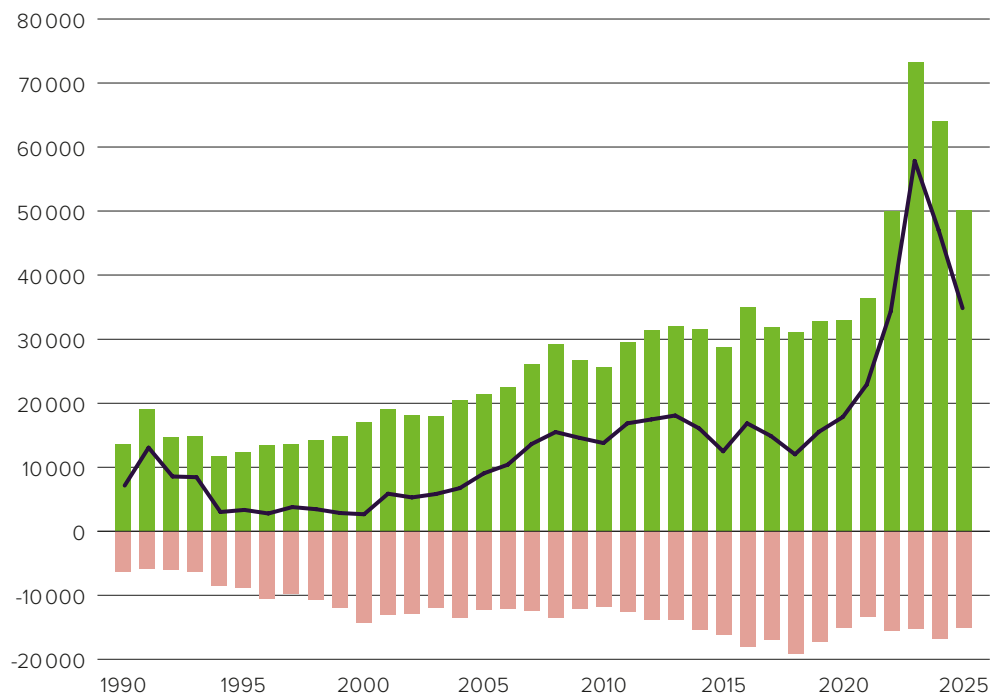
65 vuotta täyttäneiden määrä suhteessa työkäisiin on kasvanut Suomessa muita Pohjoismaita nopeammin.

Vuodesta 2016 alkaen Suomessa on kuollut vuosittain enemmän ihmisiä kuin on syntynyt.

Kuvio 2. Suomessa vuosittain syntyneiden ja kuolleiden määrä vuosina 2000–2025

Kuvio 3. Maahan- ja maastamuutto vuosina 1990–2025

Lähde: Tilastokeskus

Suomen väestö kasvaa maahanmuuton ansiosta, mutta on epävarmaa, jatkuuko kehitys tämänsuuntaisena.

- Maahanmuutto Suomeen
- Maastamuutto Suomesta
- Nettomaahanmuutto

Suomen väestön ikääntyminen jatkuu

Suomen väestö ikääntyy nopeasti ja työikäisten määrä kääntyy parin vuosikymmenen päästä laskuun. Tämä tarkoittaa, että tulevaisuudessa yhä pienempi joukko työikäisiä rahoittaa yhä suuremman osan julkisista palveluista ja hyvinvoinnista.

Ikääntymisen vaikutukset ulottuvat työmarkkinoille, talouskasvuun ja julkiseen talouteen. Siksi keskeistä on, miten Suomi vahvistaa työvoiman riittävyyttä ja varautuu kasvavaan palvelutarpeeseen ajoissa.

FAKTAT

1. Suomen väkiluku on noin 5,7 miljoonaa. Vuodesta 2016 lähtien Suomessa on kuollut vuosittain enemmän ihmisiä kuin on syntynyt. Väestömme on silti kasvanut, koska maahanmuutto on lisääntynyt. Tulevina vuosikymmeninä Suomen väestönkasvu perustuu yhä enemmän siihen, että maahanmuuttavien määrä on suurempi kuin maasta pois muuttavien.
2. Suomen väestö ikääntyy nopeasti. Suuret ikäluokat ovat siirtyneet eläkeikään, ja eliniän pidentymisen kasvattaa erityisesti kaikkein vanhimpien määrää edelleen.
3. Etlan väestöennusteen mukaan 85 vuotta täyttäneiden määrä kasvaa noin 140 000 henkilöllä vuoteen 2040 mennessä.² Ikäryhmän koko kasvaa tämän jälkeenkin eliniän pidentymisen vuoksi.³ (Kuvio 4) Samalla heidän osuutensa väestöstä kasvaa. (Kuvio 5)
4. Syntyvien lasten lukumäärä on kääntynyt kasvuun ainakin väliaikaisesti, mutta on edelleen pieni. Alle 15-vuotiaiden määrän ennustetaan vähenevän yli 120 000 henkilöllä vuoteen 2040 mennessä.
5. Jos syntyneiden lasten lukumäärä olisi ollut vuosina 2011–2025 vuoden 2010 tasolla, työikäisiä olisi jatkossa noin 150 000 enemmän. Työikäisen väestön määrä kasvaa todennäköisesti maahanmuuton tukeamana joitakin vuosikymmeniä ennen kääntymistään laskuun.
6. Suomessa on nyt noin 0,62 alle 15-vuotiasta ja yli 65-vuotiasta yhtä työikäistä kohti. Tämä väestöllinen huoltosuhde suureni voimakkaasti suurten ikäluokkien tultua eläkeikään, ja sen ennustetaan kasvavan noin 0,8:aan vuoteen 2070 mennessä.
7. Suomessa on tällä hetkellä 1,3 ei-työllistä yhtä työllistä kohti. Tämä taloudellinen huoltosuhde on pysynyt 2000-luvulla melko vakaana, kun työllisyysasteen nousu ja maahanmuutto ovat korvanneet suurten ikäluokkien eläköitymistä. Pitkällä aikavälillä eläkeikäisten määrän kasvu ja työikäisten määrän väheneminen heikentävät taloudellista huoltosuhdetta.
8. Viimeaikaiset suuret muutokset syntyvyyydessä, kuolevuudessa ja muuttoliikkeessä ovat tuoneet esiin väestökehityksen ennustamisen vaikeuden. Eri tahot tekevät ja käyttävät nyt erilaisia ennusteita vaihtoehtona Tilastokeskuksen vuoden 2024 ennusteelle, jossa oletetaan, että vuosittainen nettomaahanmuutto on pysyvästi hyvin suuri.

HUOMIOITAVA

1. Matala syntyvyys, muuttoliikkeen kasvu ja ihmisten eliniän piteneminen ovat ilmiöitä, joihin yhteiskuntamme on varauduttava ja sopeuduttava. Suurikaan maahanmuutto ei pysäyttäisi väestön ikääntymistä.
2. Poliitiikalla voidaan vaikuttaa tehokkaimmin maahanmuuton määrään, väestön koulutustasoon ja eri ryhmien työllisyysasteeseen.
3. Taloudellinen huoltosuhde on merkittävämpi kuin väestöllinen huoltosuhde hyvinvointivaltion taloudellisen kestävyuden kannalta. Väestöllinen huoltosuhde on kuitenkin taloudellisen huoltosuhteen perusta. Molempien nousu hidastaa talouskasvua ja vaikeuttaa julkisten menojen rahoitusta tulevaisuudessa.
4. Väestöennusteet ovat keskeinen päätöksenteon tietopohja. Jos eri toimijat nojaavat toisistaan poikkeaviin ennusteisiin, politiikan koordinointi vaikeutuu suunnittelun eri tasoilla.

SUOSITUKSET

1. Poliitiikalla voidaan vaikuttaa siihen, millaista vauhtia hyvinvointivaltion rahoitusta ja julkisten palvelujen järjestämistä vaikeuttava väestöllisen ja taloudellisen huoltosuhteen nousu jatkuu. Väestön ikääntymisen jatkumiseen on joka tapauksessa varauduttava ja sopeuduttava.
2. Päätäjille annettavan väestöinformaation laatua on parannettava ja väestöennusteita päivitettävä nykyistä tiheämmin.
3. Väestöennusteiden tekeminen tulee säätää Tilastokeskuksen tehtäväksi. Tilastokeskuksen on ryhdyttävä tekemään stokastisia väestöennusteita,⁴ jotka tuovat esiin ennusteisiin liittyvät epävarmuudet.

Asiantuntijat

Tarmo Valkonen

Senior fellow -tutkija, ETLA
tarmo.valkonen@etla.fi

Seija Jalagin

yliopistonlehtori, Oulun yliopisto
seija.jalagin@oulu.fi

Marika Jalovaara

professori, Turun yliopisto
marika.jalovaara@utu.fi

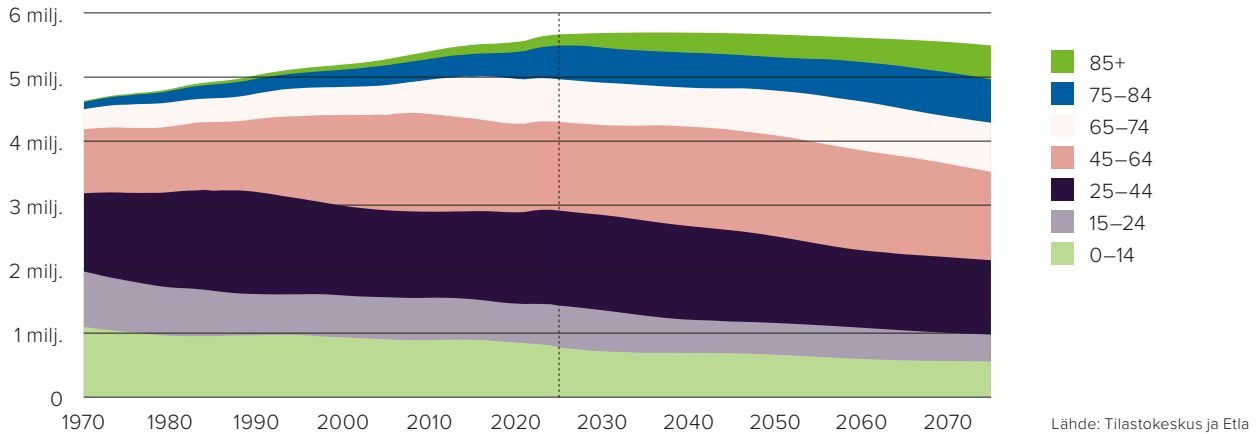
Susan Kuivalainen

osastopäällikkö,
Eläketurvakeskus
susan.kuivalainen@etk.fi

*Matala syntyvyys,
muuttoliikkeen kasvu
ja ihmisten eliniän
piteneminen ovat ilmiöitä,
joihin yhteiskuntamme
on varauduttava
ja sopeuduttava.*

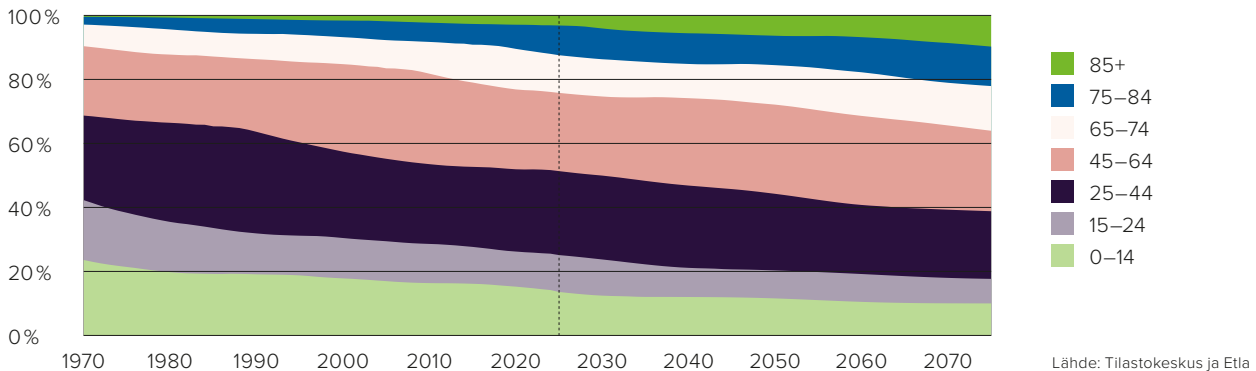
Kuvio 4. Ikäryhmien koko Suomessa, toteutuneet 1970–2025 ja Etlan ennuste vuoteen 2075

Yli 85-vuotiaiden määrä kolminkertaistuu seuraavan 50 vuoden aikana.

Työkäisen väestön vanheneminen jatkuu, kun pienet ikäluokat siirtyvät työelämään.

Kuvio 5. Ikäryhmien suhteelliset (%) väestöosuudet Suomessa, toteutuneet 1970–2025 ja Etlan ennuste vuoteen 2075

Lapsia syntyy yhä vähemmän ja yhä useampi jää lapsettomaksi

Syntyvyyden lasku nopeuttaa väestön ikääntymistä. Samalla yhä harvempi saa lapsia, mikä muuttaa perherakenteita ja yhteiskunnan tulevaa väestöpohjaa.

Syntyvien ikäluokkien koko vaikuttaa väestörakenteeseen, työvoimaan ja palvelujen tarpeeseen sekä hyvinvointivaltion rahoitukseen pitkälle tulevaisuuteen.

FAKTAT

1. Syntyvyys pysyi Suomessa pitkään vakaana, mutta on laskenut vuoden 2010 jälkeen kolmanneksella hyvin matalalle tasolle. Nykytasolla naisille syntyisi keskimäärin vain 1,3 lasta. Vuosittain syntyneiden määrä on laskenut noin 61 000 lapsesta (2010) 46 000 lapseen (2025).
2. Syntyvyys on laskenut Pohjoismaissa eurooppalaisittain korkealta tasolta lähelle EU:n keskiarvoa. Suomessa lasku on ollut poikkeuksellisen jyrkkä, ja taso on nyt EU-maiden keskiarvoa matalampi. (Kuvio 6)
3. Syntyvyyden lasku heijastaa osittain lastensaannin siirtymistä myöhemmälle iälle, mutta myös naisten lopulliset lapsiluvut pie-

nentyvät. Ne ovat vajoamassa pitkään vallinneelta 1,9 lapsen tasolta alle 1,6 lapseen 1990-luvun alussa syntyneillä naisilla.⁵

4. Valtaosa syntyvyyden laskusta liittyy siihen, että yhä harvempi on saanut ensimmäisen lapsen. Vähentymisen toisten ja myöhempien lasten syntymisessä on pääasiassa väistämätön seuraus siitä, ettei ensimmäistäkään lasta synny.⁶
5. Suomalaiset toivovat yhä saavansa keskimäärin noin kaksi lasta. Toivotut lapsiluvut ovat suurempia kuin toteutuneet, ja ero on kasvanut.
6. Lapsettomaksi jäävien osuus on Suomessa maailman suurimpia. Nykyään 40-vuotiaista naisista noin neljännes ja miehistä kolmannes on lapsettomia (Kuvio 7). Elinikäinen lapsettomuus on yleistynyt erityisesti matalammin koulutetuilla naisilla ja miehillä.⁷
7. Ulkomaalaistaustaisten syntyvyys on vain hieman korkeampaa kuin suomalaistaustaisten. Kun ulkomaalaistaustaisen väestön osuus kasvaa, heidän painoarvonsa syntyvyydelle kasvaa. Vuonna 2024 lähes joka viides lapsi syntyi ulkomaalaistaustaiselle äidille.

HUOMIOITAVA

1. Viimeaikainen syntyvyyden lasku kiihdyttää väestön ikääntymistä ja vähentää työikäisten määrää tulevina vuosikymmeninä.
2. Jatkossa julkisten palvelujen ja tuen tarve kasvaa, kun ilman läheisiä perhesuhteita elävien osuus kasvaa – lapsettomia, yksin ja ilman puolisoa asuvia on enemmän.
3. Syntyvyys kytkeytyy myös eriarvoisuuteen. Matalammin koulutetut jäävät usein lapsettomiksi. Myös kolmen tai useamman lapsen saaminen on heillä tavallisempaa ja liittyy usein lastensaantiin eri kumppanien kanssa. Korkeasti koulutetut saavat useammin kaksi lasta saman kumppanin kanssa.
4. Syntyvyyden lasku liittyy osittain parisuhteiden muutokseen. Nuorilla aikuisilla sitoutuminen parisuhteeseen on yhä vaikeampaa. Yhä harvempi avioituu, ja parisuhteet purkautuvat usein ennen kuin pari saa lapsia, mutta myös parisuhteessa elävillä lastensaanti on vähentynyt.

5. Taloudellinen turvallisuus, vakaa työllisyys ja hyvät taloudelliset resurssit edistävät vanhemmuuteen siirtymistä. Nuorten aikuisten työllisyys ei kuitenkaan ole heikentynyt siten, että se voisi suuressa määrin selittää syntyvyyden viimeaikaista vajoamista.

SUOSITUKSET

1. Matala syntyvyys ja väestön nopea ikääntyminen on uusi todellisuutemme, johon yhteiskunnan tulee aktiivisesti vastata. Tässä keskeistä on panostaminen syntyvien sukupolvien inhimilliseen pääomaan. Koulutus lisää hyvinvointia, työllisyyttä ja tuottavuutta sekä edistää myös perheellistymistä.

2. Suomessa lapsiperheitä tuetaan erilaisilla taloudellisilla etuuksilla ja palveluilla, mikä on tärkeää erityisesti perheenjäsenten hyvinvoinnin kannalta ja voi tukea myös syntyvyyttä. Niiden riittävyys on kuitenkin kyseenalainen etenkin, jos esikoisia toivotaan lisää.

3. Yhteiskunnan kannattaa tukea perheellistymistä esimerkiksi tukemalla nuorten aikuisten hyvinvointia, työllisyyttä ja taloudellista turvallisuutta sekä tarjoamalla tietoa ja tukea elämän, mukaan lukien toivotun lastensaannin, suunnitteluun.

4. Työn ja perheen onnistunut yhteensovittaminen on tärkeää sukupuolten välisen ja sosiaalisen tasa-arvon, hyvinvoinnin ja työllisyyden näkökulmista, ja tukee myös osaltaan syntyvyyttä.⁸

Asiantuntijat

Marika Jalovaara

professori, Turun yliopisto
marika.jalovaara@utu.fi

Jessica Nisén

yliopistotutkija, Turun yliopisto
jessica.nisen@utu.fi

Venla Berg

johtava tutkija,
Väestöntutkimuslaitos
venla.berg@vaestoliitto.fi

Julia Hellstrand

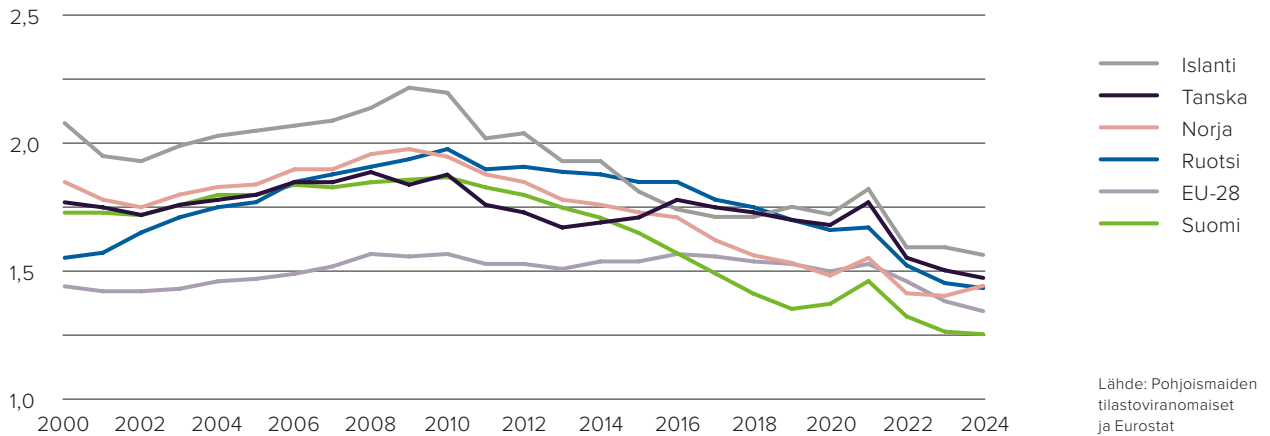
tutkijatohtori, Helsingin yliopisto
julia.hellstrand@helsinki.fi

Lue lisää aiheesta

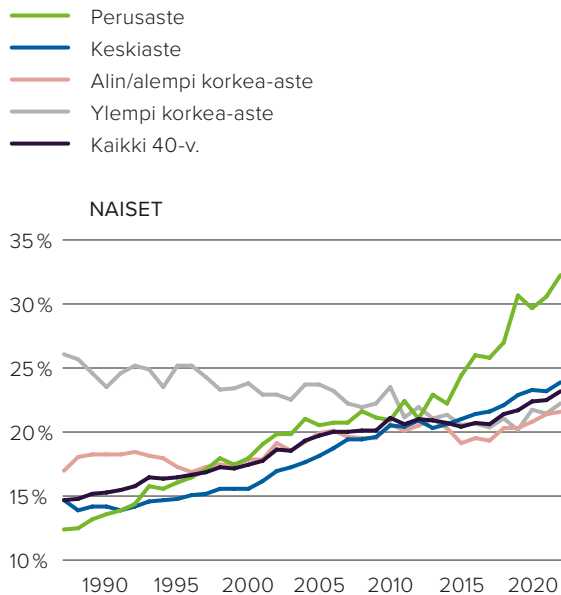
[demography.fi/tutkittua-tietoa/
tutkimustuloksia-teemoittain/
syntyvyys/](https://demography.fi/tutkittua-tietoa/tutkimustuloksia-teemoittain/syntyvyys/)

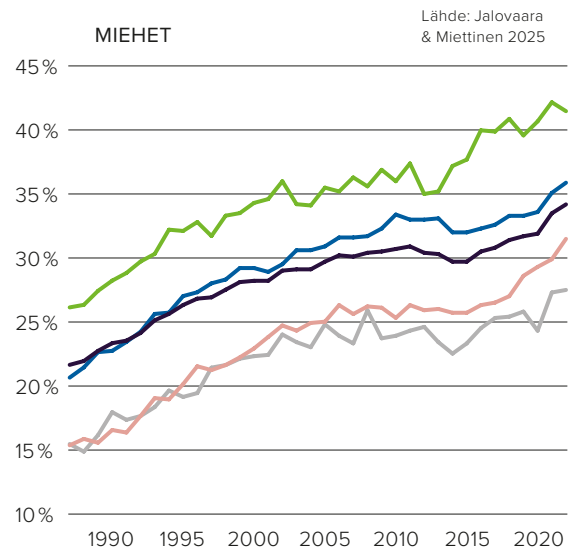
Kuvio 6. Kokonaishedelmällisyys Pohjoismaissa ja EU-28-maissa vuosina 2000–2024

Kuvio 7. Lapsettomien osuus (%) iässä 40, Suomessa syntyneet naiset ja miehet, 1987–2023

Elinikäinen lapsettomuus on yleistynyt erityisesti matalammin koulutetuilla.

Ikäluokkien pieneneminen tekee lasten ja nuorten hyvinvoinnista ja osaamisesta yhä tärkeämpää

Väestön ikääntyessä ja syntyvyyden pysyessä matalana lasten ja nuorten hyvinvoinnin merkitys korostuu. Jokainen lapsi ja nuori on osa tulevaa työikäistä väestöä.

Hyvinvointi rakentuu koko elämänkulun aikana. Lapsuuden olosuhteet ja nuoruuden kokemukset heijastuvat koulutukseen, työuraan, perheen perustamiseen ja terveyteen vielä vuosikymmenten päästä.

FAKTAT

1. Syntyvyyden laskiessa Suomessa on entistä vähemmän lapsia ja nuoria.
2. Lasten ja nuorten kasvuympäristöt ovat monimuotoistuneet niin perhemuotojen kuin muunkin taustan osalta. Tällä hetkellä joka kymmenes lapsi on ulkomaalaistaustainen,⁹ lasten vanhemmat ovat aiempaa harvemmin avioliitossa ja moni lapsi asuu uusperheessä tai yhden vanhemman perheessä.
3. Perhetausta ja kasvuympäristö vaikuttavat keskeisesti lapsen tulevaisuuteen. Hyväosaisesta perheestä tulevilla lapsilla menee

keskimäärin paremmin elämässä: he kouluttautuvat pidemmälle, ovat terveempiä ja perustavat useammin perheen.

4. Moni lapsiperhe on taloudellisesti huono-osainen. Vuonna 2023 reilu 10 % lapsista kasvoi köyhyysriskissä olevassa kotitaloudessa. Osuus on kaksinkertainen yhden vanhemman perheissä ja nelinkertainen ulkomaalaistaustaisten lasten joukossa.
5. Suomessa 25–34-vuotiaiden korkeakoulututkinnon suorittaneiden osuus ei ole kasvanut, toisin kuin monissa muissa OECD-maissa. Vuonna 2024 osuus oli Suomessa 39 %, kun OECD-maiden keskiarvo oli 48 %. (Kuvio 8)
6. Nuorten mielenterveysongelmat ovat yleistyneet, mutta niiden esiintyvyys vaihtelee iän ja sukupuolen mukaan. Ahdistus- ja masennusoireet ovat yleisempiä tytöillä ja nuorilla naisilla. Lapsuusikässä mielenterveysongelmat korostuvat pojilla. Tämä selittyy pitkälti neurokehityksen häiriöillä, kuten ADHD:lla, jotka diagnosoidaan usein varhaislapsuudessa. (Kuvio 9)

7. Nuorten tulevaisuusko on heikentynyt. Vuonna 2008 nuorista 86 % suhtautui optimistisesti tulevaisuuteensa; vuonna 2025 vastaava osuus oli 62 %.

HUOMIOITAVA

1. Elinolosuhteet ja erilaiset resurssit periytyvät osin sukupolvelta toiselle, mikä ylläpitää sosiaalista eriarvoisuutta ja heikentää mahdollisuuksien tasa-arvoa. Lapsuudessa koettu huono-osaisuus heijastuu hyvinvointiin monin tavoin kielteisesti ja lisää riskiä ongelmien kasautumiseen myös aikuisuudessa.
2. Laadukas koulutus on keskeinen tekijä yhteiskunnan resilienssin ja kilpailukyvyyn kannalta. Investoiminen koulutukseen nostaa työvoiman tuottavuutta, mikä kompensoi syntyvyyden laskun aiheuttamaa työvoiman vähenemistä.¹⁰ Yksilötasolla korkeampi koulutus kytkeyty korkeampaan hyvinvointiin ja taloudelliseen asemaan, kuten parempaan toimeentuloon ja vakaampaan työuraan.

3. Nuorten mielenterveysongelmat lisäävät pitkällä aikavälillä riskiä koulutus- ja työurien katkeamiseen ja heikentävät yhteiskuntaan kiinnittymistä ja osallisuutta.
4. Mielenterveysongelmat vähentävät todennäköisyyttä saada lapsia. Tätä selittävät osin parisuhteiden muodostamiseen ja ylläpitämiseen liittyvät haasteet.¹¹
5. Nuorten tulevaisuususkon heikentymisen taustalla on monia asioita, kuten epävarmuus toimeentulosta sekä huoli ilmastomuutoksesta ja toistuvista yhteiskunnallisista ja globaaleista kriiseistä. Samaan aikaan arjen turvallisuus on kasvanut, materiaaliset elinolot kohentuneet ja suvaitsevaisuus lisääntynyt. Myönteisestä kehityksestä huolimatta kokemus tulevaisuudesta voi silti olla epävarma.

SUOSITUKSET

1. Lapsiperheköyhyyttä pitää vähentää ja varhaiskasvatukseen, koulutukseen, terveyspalveluihin ja perheiden tukipalveluihin tulee panostaa lasten ja nuorten yhdenvertaisten mahdollisuuksien vahvistamiseksi. Hyvä kasvuympäristö edistää hyvinvointia, terveyttä ja tulevaisuususkoa, ja huono-osaisuuden kasautumisen ehkäisy sekä lähtökohtien tasaineminen vahvistavat hyvinvointia ja mahdollisuuksien tasa-arvoa.
2. Perheiden monimuotoisuus tulisi huomioida paremmin sosiaali- ja terveyspalveluissa, sosiaaliturvassa sekä varhaiskasvatuksessa ja kouluissa.
3. Yhteiskunnan tasolla hyvinvoivampi ja koulutetumpi väestö auttaa pienentämään kestävyysvajetta ja kompensoimaan matalan syntyvyyden negatiivisia vaikutuksia.
4. Lainsäädännön arviointia tulee vahvistaa sukupolvi vaikutusten arvioinnilla. Siinä tulee tarkastella, miten päätökset vaikuttavat tuleviin sukupolviin, eri väestöryhmien hyvinvointiin ja eri-arvoisuuteen pitkällä aikavälillä.

Asiantuntijat

Sanna Kailaheimo-Björkqvist
tutkijatohtori, Helsingin yliopisto
sanna.kailaheimo-bjorkqvist@helsinki.fi

Liina Junna
tutkijatohtori, Helsingin yliopisto
liina.junna@helsinki.fi

Laura Salonen
erikoistutkija, Työterveyslaitos
laura.salonen@ttl.fi

Joonas Pitkänen
tutkijatohtori, Helsingin yliopisto
joonas.pitkanen@helsinki.fi

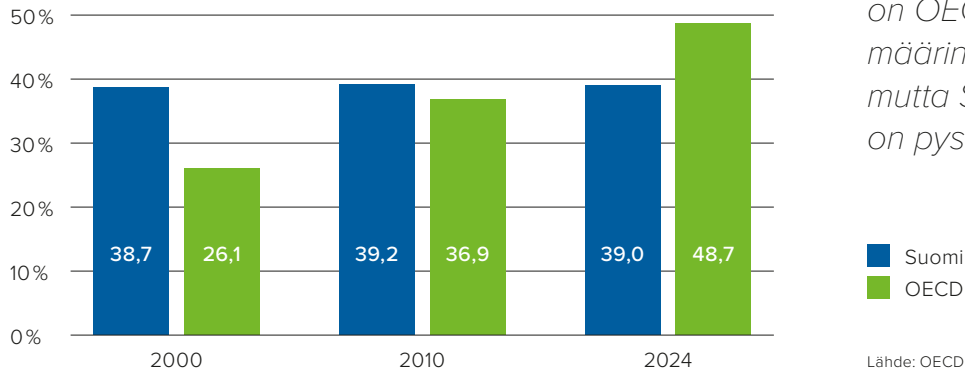
Maria Vaalavuo
johtava tutkija,
Terveiden ja hyvinvoinnin laitos
maria.vaalavuo@thl.fi

Lue lisää aiheesta

[demography.fi/tutkittua-tietoa/
tutkimustuloksia-teemoittain/
lapsuuden-merkitys/](https://demography.fi/tutkittua-tietoa/tutkimustuloksia-teemoittain/lapsuuden-merkitys/)
[demography.fi/tutkittua-tietoa/
tutkimustuloksia-teemoittain/
nuorten-mielenterveys/](https://demography.fi/tutkittua-tietoa/tutkimustuloksia-teemoittain/nuorten-mielenterveys/)

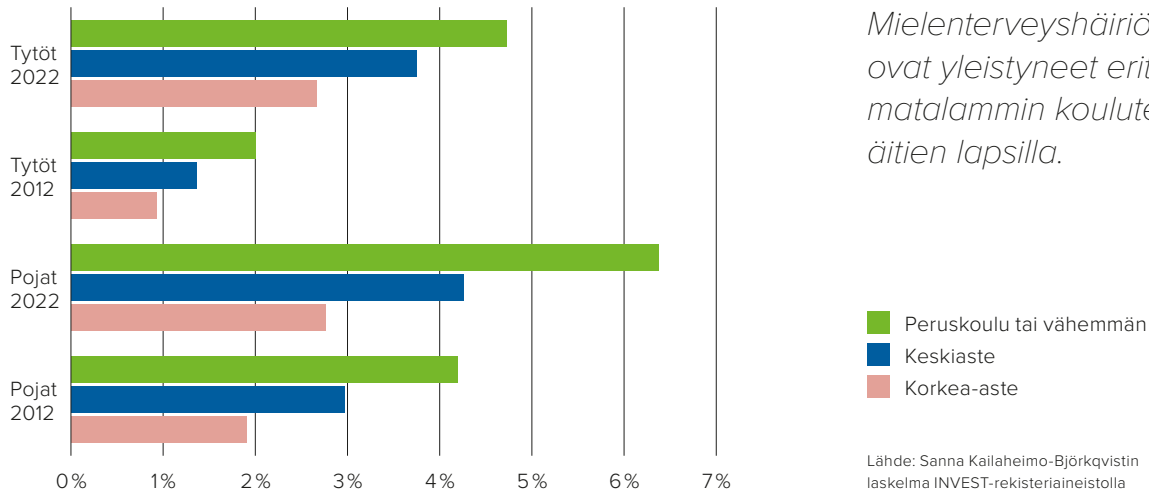

Kuvio 8. Korkea-asteen koulutettujen osuus (%) 25–34-vuotiailla Suomessa ja OECD-maissa keskimäärin vuonna 2000, 2010 ja 2024

Korkeakoulutettuja nuoria on OECD-maissa keskimäärin yhä isompi osuus, mutta Suomessa kehitys on pysähtynyt.

Kuvio 9. Lapsen (4–17-vuotiaat) mielenterveyshäiriöt ja neuropsykiatriset diagnoosit (%) sukupuolen ja äidin koulutuksen mukaan vuonna 2012 ja 2022

Mielenterveyshäiriöt ovat yleistyneet erityisesti matalammin koulutettujen äitien lapsilla.

Kun työikäisiä on vähemmän, työllisyys, osaaminen ja työkyky ratkaisevat

Työikäisiä on suhteessa vähemmän, mutta heidän merkityksensä kasvaa. Yhä pienempi joukko ylläpitää talouden kasvupohjaa ja rahoittaa julkiset palvelut.

Siksi ratkaisevaa on, kuinka hyvin työikäinen väestö voi, mitä se osaa ja kuinka laajasti se osallistuu työelämään. Työllisyys, osaaminen ja työkyky määrittävät, miten Suomi pärjää.

FAKTAT

1. Työikäisten määrä väheni 2010-luvulla, mutta on sen jälkeen kääntynyt kasvuun maahanmuuton vuoksi. Maahanmuuton jatkuminen nykyisellä poikkeuksellisen korkealla tasolla on kuitenkin epävarmaa.¹²
2. Työllisyysaste on Suomessa matalampi kuin muissa Pohjoismaissa. Keskeisiä syitä ovat opiskelijoiden korkeammat valmistumisiät, pienten lasten äitien vähäisempi työssäkäynti ja 60 vuotta täyttäneiden varhaisempi siirtyminen pois työelämästä. (Kuvio 10)
3. Työurat ovat pidentyneet ja työllisyys on kasvanut erityisesti työurien loppupäässä. Koulutus-

tason nousu on ollut merkittävä tekijä yli 55-vuotiaiden työllisyysasteen kasvussa.¹³ Nuorten työikäisten työllisyyskehitys ei ole ollut yhtä myönteistä, ja heidän koulutustasonsa on laskenut.

4. Korkeammin koulutetuilla on korkeampi työllisyysaste, matalampi työttömyysaste sekä pidemmät työurat kuin matalammin koulutetuilla. (Kuvio 11)
5. Ylempien toimihenkilöiden odotettu työura oli vuonna 2020 selvästi pidempi kuin työntekijäammateissa toimivilla: 25 ikävuoden jälkeen miehillä eroa oli seitsemän ja naisilla yhdeksän vuotta.¹⁴
6. Sosioekonomiset erot työurien loppupäässä ovat kuitenkin pienentyneet, koska erityisesti työntekijäammateissa ja matalammin koulutetuilla eläkkeelle siirtyminen on myöhentynyt muita enemmän.¹⁵
7. Työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyminen on vähentynyt pidemmän aikaa, mutta koettu työkyky on heikentynyt erityisesti nuorilla¹⁶ ja mielenterveysperusteiset, etenkin ahdistuneisuushäiriöistä johtuvat, sairauspoissaolot ovat viime vuosina lisääntyneet.¹⁷

HUOMIOITAVA

1. Hyvinvointivaltion taloudellisen ja sosiaalisen kestävyuden kannalta on tärkeää, että suurempi osa väestöstä kuuluu työvoimaan ja on työssä. Työurien pidentymisessä keskeisiä ovat työkyky, osaaminen ja niitä edistävät toimenpiteet.
2. Koulutustason lasku yhdessä työikäisen väestön pienentymisen kanssa vähentää inhimillisen pääoman määrää ja heikentää Suomen kilpailukykyä, julkista taloutta ja varautumista tulevaisuuden haasteisiin. Koulutustason nosto, jatkuva oppiminen ja osaamisen päivittäminen kaikissa ammattiryhmissä korostuvat nopean teknologisen kehityksen aikakaudella.
3. Työurien kokonaispituuden kannalta on tärkeää lisäksi se, miten nuoret ja haavoittuvassa asemassa olevat kiinnittyvät työelämään sekä miten työn ja hoivavastuiden yhteensovittaminen toteutuu. Erilaiset työuranaikaiset tilanteet vaativat sosiaaliturvaan ja työaikajärjestelyihin liittyviä joustavia ratkaisuja, jotka kannustavat työntekoon.

4. Työurien pituudessa, työllisyydessä sekä eläkkeelle siirtymisen tavoissa ja ajoittumisessa on edelleen selviä sosioekonomisia eroja, minkä vuoksi on tärkeä kohdentaa työllisyyttä, työkykyä ja osaamista edistäviä toimia niitä eniten tarvitseville.
5. Tehdyt eläkeuudistukset ovat myöhentäneet eläkkeelle siirtymistä ja pidentäneet työuria. Taloudellisten kannustimien ja varhaiseläkemahdollisuuksien lisäksi eläkkeelle siirtymisen ajoitukseen vaikuttaa se, millaista eläköitymisikää pidetään yleisesti sopivana.¹⁸

SUOSITUKSET

1. Onnistunut työvoimapolitiikka vaatii varhaista terveyden ja työkyvyn ongelmien tunnistamista, kannustimien rinnalla toteutettavaa työllisyyspalvelujen tarkkaa kohdentamista sekä työvoimapolitiikan arviointia satunnaistetuilla kokeiluilla.¹⁹
2. Osatyökyvyttömyysetuuksien avulla voidaan pidentää työuria, minkä vuoksi tulee selvittää mahdollisuuksia lisätä niiden käyttöä. Esimerkiksi osasairauspäiväraahajärjestelmää voidaan joustavoittaa muiden Pohjoismaiden mallin mukaisesti.²⁰
3. Maahan muuttaneiden mahdollisuuksia työmarkkinoilla tulee parantaa hyvin kohdennetuilla kotoutumistoimilla, esimerkiksi kieliopintojen ja täydentävän koulutuksen avulla.²¹
4. Eläkejärjestelmässä tulee pitää huolta sukupolvien välisestä oikeudenmukaisuudesta ja ylläpitää kestävää ja reilua työ- ja eläkevuosien suhdetta huolto-suhteen heiketessä.²²

Asiantuntijat

Kati Kuitto

erikoistutkija, Eläketurvakeskus
kati.kuitto@etk.fi

Taina Leinonen

johtava tutkija, Työterveyslaitos
taina.leinonen@ttl.fi

Maria Vaalavuo

johtava tutkija,
Terveyden ja hyvinvoinnin laitos
maria.vaalavuo@thl.fi

Tarmo Valkonen

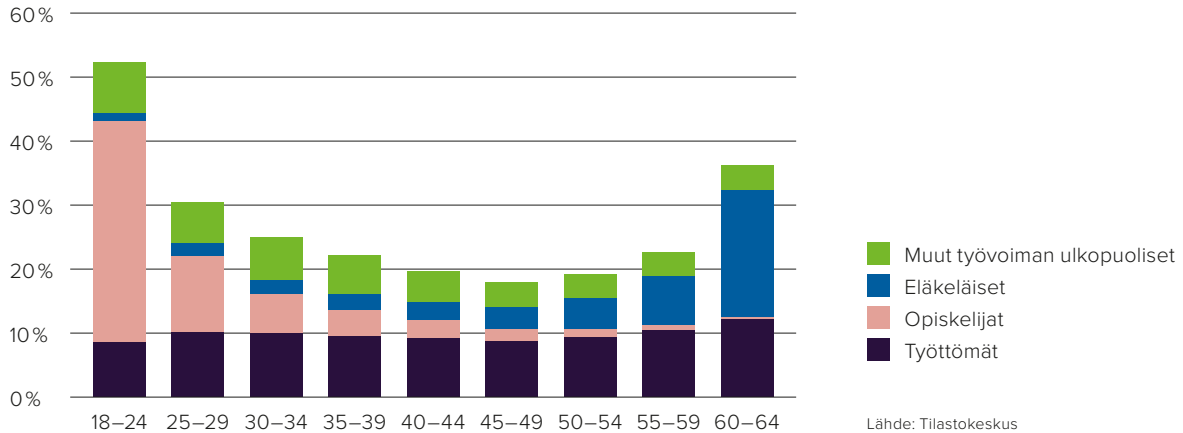
Senior fellow -tutkija, ETLA
tarmo.valkonen@etla.fi

Lue lisää aiheesta

[demography.fi/tutkittua-tietoa/
tutkimustuloksia-teemoittain/
tyourat/](https://demography.fi/tutkittua-tietoa/tutkimustuloksia-teemoittain/tyourat/)

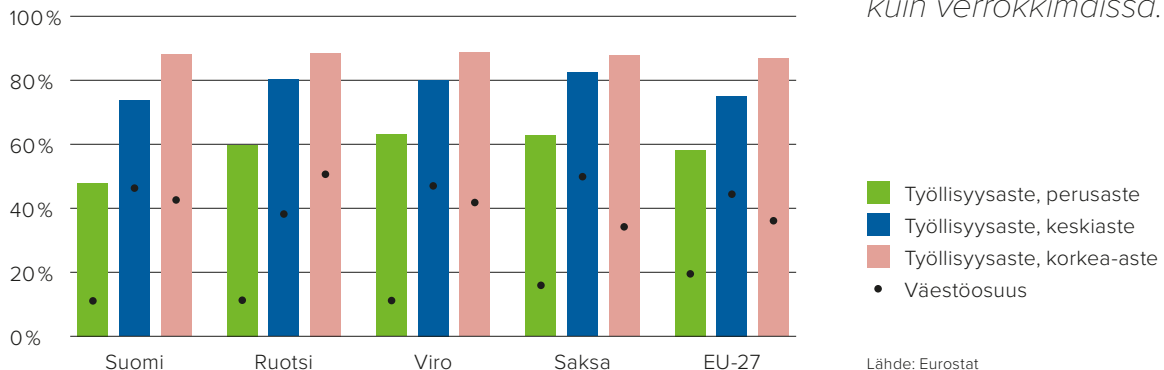
Kuvio 10. Ei-työllisten väestöosuudet (%) ikäryhmittäin vuonna 2024

Merkittävä osa alle 25-vuotiaista ja yli 59-vuotiaista on Suomessa työvoiman ulkopuolella. Työttömyys on merkittävä ongelma kaikissa ikäryhmissä.

Suomessa koulutusryhmien väliset työllisyyserot ovat suuret – erityisesti perus- ja keskiasteen koulutettujen työllisyysaste on heikempi kuin verrokkimaissa.

Kuvio 11. Työllisyysaste ja väestöosuus (%) koulutuksen mukaan eri maissa vuonna 2025/2024

Suomi tarvitsee maahanmuuton lisäksi onnistunutta kotoutumista ja työllistymistä

Maahanmuutto on Suomen taloudelliselle huoltosuhteelle ja työvoiman riittävyydelle yhä välttämättömpää. Muuttajien määrä ei ratkaise väestökehityksen ongelmia, jos työmarkkinoille pääsy, koulutus ja palvelut eivät toimi.

Siksi maahanmuuttopolitiikan on oltava pitkäjänteistä, ennakoitavaa ja johdonmukaista, ja kotoutumisen on toimittava käytännössä palveluissa, työpaikoilla ja arjen kohtauksissa.

FAKTAT

1. Ulkomailla syntyneiden määrä Suomessa kasvoi 65 000:sta 614 000:een henkilöön vuosina 1990–2025. Heidän osuutensa väestöstä on 11 % (2025). Lähes puolet heistä on kotoisin Euroopasta.
2. Maahanmuuttajista neljä viidestä tulee Suomeen työn, opiskelun tai edellisiin liittyvän perhesiteen perusteella. Humanitaarisista syistä muuttaa yksi viidestä.
3. Perheet ovat monimuotoistuneet myös maahanmuuton tuloksena. Niiden perheiden, joissa toinen

puoliso on Suomen kansalainen ja toinen ei, määrä on viisinkertaistunut 30 vuodessa ja on runsaat 66 000 (Kuvio 12).

4. Maahanmuuttajaryhmien, sukupolvien ja sukupuolten välillä on suuria eroja työllisyydessä (Kuvio 13). Työllisyys paranee maassa vietetyn ajan myötä.²³
5. Maahanmuuttajien syrjintäkokeemukset ovat edelleen yleisiä. Yli 40 prosenttia on kokenut syrjintää edellisen vuoden aikana.²⁴
6. Maahanmuuttajien työperäinen hyväksikäyttö on kasvava ilmiö, mutta keinot ehkäistä ja sanktioida väärinkäytöksiä eivät ole riittäviä eikä tieto oikeuksista tavoita hyväksikäytön uhreja.^{25, 26}
7. Ulkomaalaistaustaisten lasten osuus köyhyysriskissä olevista lapsista on kasvanut.²⁷

HUOMIOITAVA

1. Maahanmuutto parantaa Suomen taloudellista huoltosuhdetta ainoastaan, jos maahan muuttaneiden enemmistö työllistyy.²⁸
2. Maahanmuutto Suomeen nykyisessä mittakaavassa on

nuori ilmiö. Kotoutumispalvelut on resursoitava suhteessa muuttoliikkeeseen.

3. Kotoutuminen tapahtuu arjen instituutioissa, palveluissa, kouluissa ja työpaikoilla ja on kaksisuuntaista. Vastuu kotoutumisesta on sekä maahan muuttaneilla että valtaväestöllä.^{29, 30, 31, 32}
4. Syrjintä ja rasismi haittaavat sekä muuttajien kotoutumista että suomalaisen yhteiskunnan kykyä sopeutua väestökehityksen seurauksiin. Ulossulkemisen vaikuttaa luottamukseen väestösuhteissa ja vahingoittaa luottamusta myös poliittisiin ja valtiollisiin instituutioihin.³³
5. Työllistymisen, toimeentulon ja kielitaidon lisäksi ratkaisevaa on sosiaalinen ja kulttuurinen kotoutuminen, joka koskee myös maahan muuttaneen perheenjäseniä, kuten lapsia ja iäkkäämpiä vanhempia.
6. Jos kotoutuminen lapsiperheissä epäonnistuu, siitä johtuvat ongelmat vaikuttavat myös seuraavien sukupolvien hyvinvointiin.

SUOSITUKSET

1. Maahanmuutto- ja kotoutumispolitiikan on oltava ennakoitavaa ja oikeusvaltioperustaista.^{34, 35, 36} Viime vuosina on kiristetty oleskelulupien ja kansalaisuuden ehtoja sekä supistettu kotoutumisen tukea. Näiden muutosten vaikutuksia maahanmuuttoon ja kotoutumiseen on seurattava ja varauduttava korjaamaan.
2. Kehitetään viranomaistyötä, koska luottamus ei synny ohjelmatasolla vaan palvelutiskillä.³⁷ Varmistetaan, että virallinen tieto on selkeää ja hyvin kohdennettua.^{38, 39} Kotoutumisen edistämiseksi lisätään tutkimustiedon käyttöä, viranomaisten, työnantajien ja kolmannen sektorin yhteistoimintaa⁴⁰ sekä huomioidaan maahanmuuttajien asiantuntemus.⁴¹
3. Nopeutetaan Suomessa jo olevien maahanmuuttajien työllistymistä. Tämä koskee erityisesti turvapaikanhakijoita ja korkeakoulutettuja naisia sekä kasvavaa määrää ulkomaalaisia, jotka ovat opiskelleet ja suorittaneet tutkinnon Suomessa.⁴²
4. Parannetaan työnantajien kykyä johtaa monimuotoisia työyhteisöjä.⁴³ Kehitetään maahanmuuttajille työpaikoilla tai työn ohessa suoritettavaa monimuotoista kielikoulutusta.
5. Toteutetaan osaajien houkuttelemiseksi Suomeen huolellisesti valmistellut ja seuratut kokeilut, joilla voidaan arvioida politiikkatoimien vaikuttavuutta.⁴⁴

Asiantuntijat

Seija Jalagin

yliopistonlehtori, Oulun yliopisto
seija.jalagin@oulu.fi

Iida Kauhanen

tutkijatohtori, Oulun yliopisto
iida.kauhanen@oulu.fi

Magdalena Kmak

professori, Åbo Akademi
magdalena.kmak@abo.fi

Eveliina Lyytinen

vastaava tutkija,
Siirtolaisuusinstituutti
eveliina.lyytinen@
migrationinstitute.fi

Saara Pellander

toimitusjohtaja,
Siirtolaisuusinstituutti
saara.pellander@
migrationinstitute.fi

Liselott Sundbäck

tutkijatohtori, Åbo Akademi
liselott.sundback@abo.fi

Maria Vaalavuo

johtava tutkija,
Terveiden ja hyvinvoinnin laitos
maria.vaalavuo@thl.fi

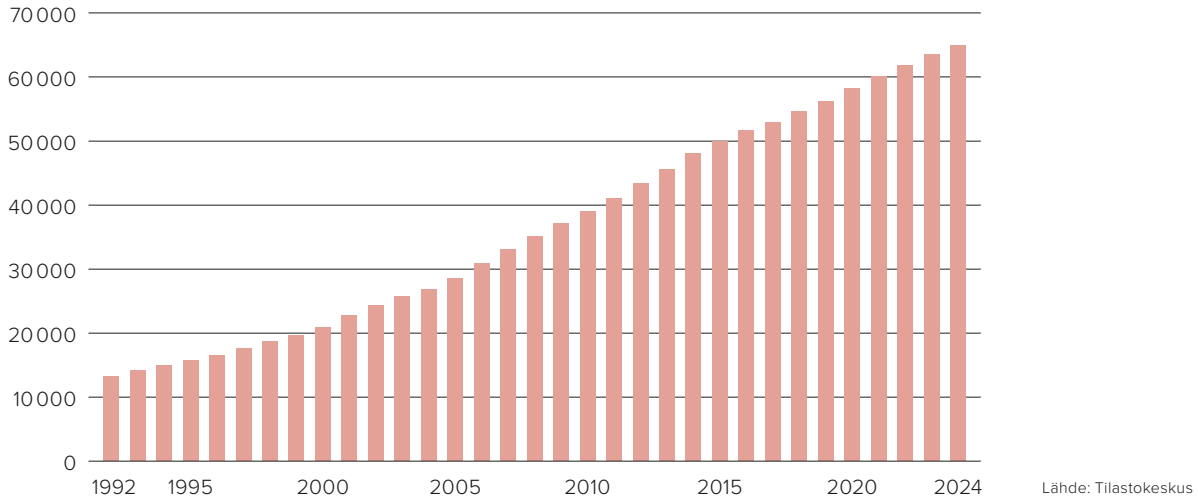
Lue lisää aiheesta

[demography.fi/tutkittua-tietoa/
tutkimustuloksia-teemoittain/
maahanmuutto/](https://demography.fi/tutkittua-tietoa/tutkimustuloksia-teemoittain/maahanmuutto/)

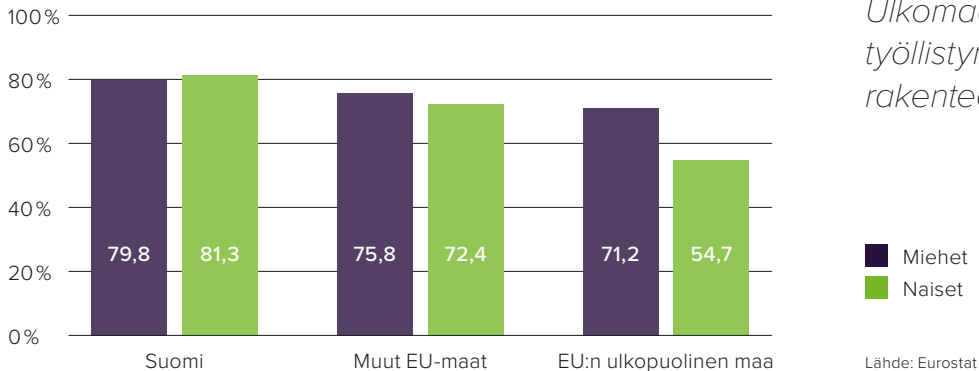
*Maahanmuutto- ja
kotoutumispolitiikan on
oltava ennakoitavaa ja
oikeusvaltioperustaista.*

Kuvio 12. Perheet, joissa toisella puolisoilla on Suomen kansalaisuus ja toisella ei, vuosina 1992–2024

Perheet moninaistuvat myös maahanmuuton seurauksena.

Kuvio 13. 25–64-vuotiaiden työllisyysaste syntymämaan ja sukupuolen mukaan Suomessa vuonna 2025

Työllisyyteen vaikuttavat monet tekijät, kuten syntymämaa, sukupuoli ja Suomessa vietetyt vuodet. Ulkomaalaistaustaisten työllistymistä heikentää rakenteellinen syrjintä.

Väestö keskittyy kasvukeskuksiin ja alueiden erot kasvavat

Suomen väestökehitys ei etene kaikkialla samalla tavalla. Osa alueista kasvaa, kansainvälistyy ja pysyy ikärakenteeltaan nuorena, kun taas toisaalla väestö vähenee, ikääntyy ja palvelujen ylläpito vaikeutuu.

Siksi politiikassa on tunnistettava riittävän hyvin alueiden erilaiset lähtökohdat ja sovitettava palvelut, asuminen ja investoinnit siihen, miten väestö eri puolilla maata muuttuu.

FAKTAT

1. Kaupungistuminen etenee edelleen Suomessa. Lähes kolme neljänestä väestöstä asuu jo kaupunkimaisilla alueilla. Väkiluku laskee useimmissa kunnissa, kun väestö keskittyy suurimmille kaupunkiseuduille. Tähän vaikuttavat alueelliset erot muuttoliikkeessä, syntyvydessä ja kuolleisuudessa (Kuvio 14).
2. Ikärakenteen erot kasvavat alueiden välillä. Vuoden 2025 lopussa 65 vuotta täyttäneiden osuus väestöstä vaihteli hyvinvointialueiden välillä 17:sta 35 %:iin. Vuoden 2010 jälkeen 65 vuotta täyttäneiden osuus on kasvanut ja 15–64-vuotiaiden

osuus laskenut kaikilla hyvinvointialueilla. Alle 15-vuotiaiden osuus on puolestaan laskenut kaikilla muilla alueilla paitsi Helsingin kaupungissa. Alueiden väliset erot ovat kasvaneet kaikkien näiden ikäryhmien osuuksissa.

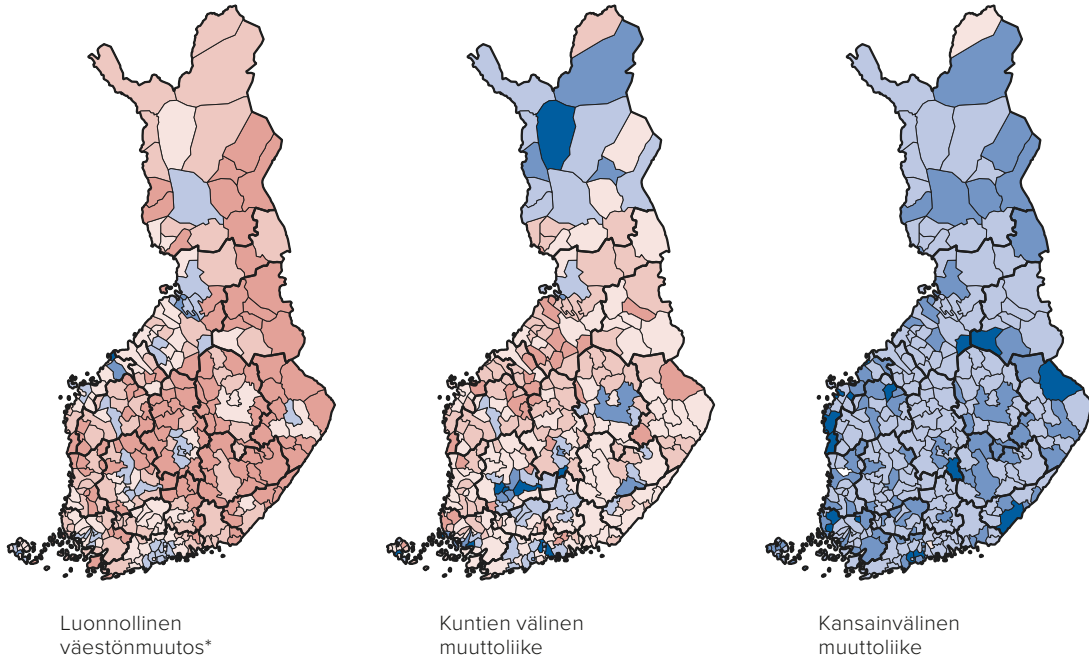
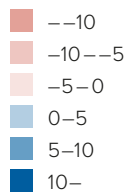
3. Ikääntyneiden osuus on kasvanut hitaammin kaupunkimaisilla ja taloudellisesti elinvoimaisilla seuduilla. (Kuvio 15) Näillä alueilla muuttoliike ylläpitää nuorempaa ikärakennetta.⁴⁵
4. Ulkomaalaistaustainen väestö keskittyy erityisesti Uudellemaalle. Vaikka muutot ulkomailta Suomeen ovat kasvattaneet ulkomaalaistaustaista väestöä kaikissa maakunnissa, maakuntien välisessä ulkomaalais-taustaisten muuttoliikkeessä lähinnä Uusimaa on saanut muuttovoittoa.
5. Kaupunkien sisäinen alueellinen eriytyminen on vahvistunut: pieni- ja suurituloiset sekä eri koulutusryhmät asuvat aiempaa harvemmin samoilla alueilla.⁴⁶ Suomalaisissa kaupungeissa eri väestöryhmät asuvat nykyään eurooppalaisittain melko eriytyneesti sekä vertailtaessa ammattiryhmiä toisiinsa että maahan muuttaneita muuhun väestöön.^{47, 48}

HUOMIOITAVA

1. Väestön väheneminen on yhteydessä heikompaan sosiaaliseen hyvinvointiin, kuten vähäisempään tukeen ja suurempaan yksinäisyyden riskiin.⁴⁹ Hyvinvointivaikutusten lisäksi nopeasti ikääntyvillä laskevan väkiluvun alueilla on haasteita muun muassa palveluverkon ylläpitoon, asuntokannan vajaakäyttöön ja korjausvelkaan liittyen. Hitaammin ikääntyvillä kasvavilla kaupunkialueilla haasteina puolestaan ovat palvelutarjonnan pysyminen väestönkasvun perässä ja asumisen kalleus.
2. Tulevaisuudennäkymien eriytyminen alueellisesti voi heikentää yhteenkuuluvuuden tunnetta ja luottamusta poliittiseen järjestelmään, mikä voi puolestaan heikentää yhteiskunnan kriisinkestävyttä.
3. Poliitiikan vaikutusmahdollisuudet kaupungistumiskehitykseen ovat rajalliset. Esimerkiksi kuntien valtionosuuksien muutosten on havaittu vaikuttavan kuntien palveluihin, veroasteisiin ja työpaikkamäärään, mutta ei maan sisäiseen muuttoliikkeeseen.⁵⁰ Valtionosuuksina annettu tuki auttaa taantuvien kuntien

Kuvio 14. Väestökehityksen osatekijöiden vaikutukset kuntien väkilukuihin vuosina 2020–2024

Keskimääräinen vuosittainen asukasluvun muutos 1000 asukasta kohti

*Luonnollinen väestönmuutos = elävänä syntyneet – kuolleet

Suurella osalla Suomessa sekä luonnollinen väestönmuutos että maan sisäinen muuttoliike pienentävät väkilukua.

asukkaita ja piristää taloutta, mutta ei vaikuta merkittävästi kaupungistumiskehitykseen.

SUOSITUKSET

1. Palvelujen tasapuolinen saatavuus edellyttää, että rahoituksessa huomioidaan väestörakenteeltaan erilaisten alueiden resurssitarpeet. Kuntien ja hyvinvointialueiden rahoitusmalleja on syytä kehittää.
2. Väestörakenne ei muutu kaikkialla samalla tavoin, joten resurssitarpeiden ennakoinnissa

tarvitaan myös alueellisia väestöennusteita. Ne ovat valtakunnallisia ennusteita epävarmempia, joten niitä on erityisen tärkeä päivittää usein.

3. Asuntopolitiikassa tarvitaan erilaisia ratkaisuja erityyppisillä alueilla. Väestötappioalueilla tavoitteena voi olla korjausrakentamisen helpottaminen esimerkiksi rahoitusmalleja kehittämällä, kasvualueilla kohtuuhintaisen asumisen edistäminen riittävällä asuntotuotannolla.⁵¹
4. Jos kaupunkien sisällä halutaan hillitä väestörakenteen alueellista eriytymistä, tarvitaan sekä valtion

että kuntien toimia eri sektoreilla, kuten tulonjakopolitiikassa, asuntopolitiikassa, koulutuspolitiikassa, kaupunkisuunnittelussa ja maankäyttöpolitiikassa.

Asiantuntijat

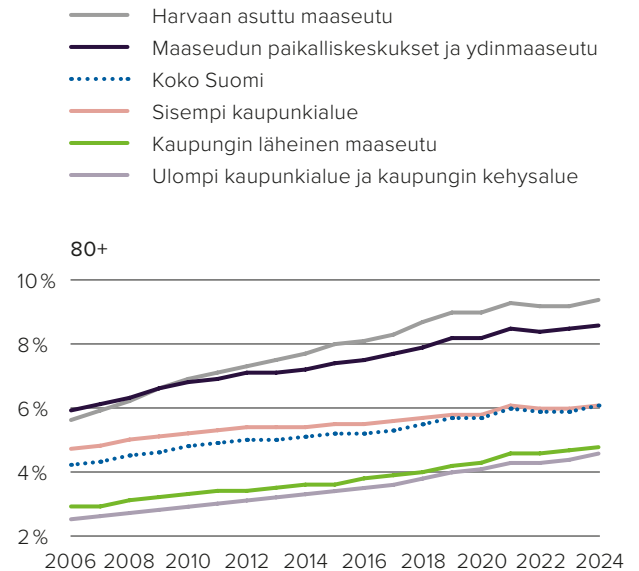
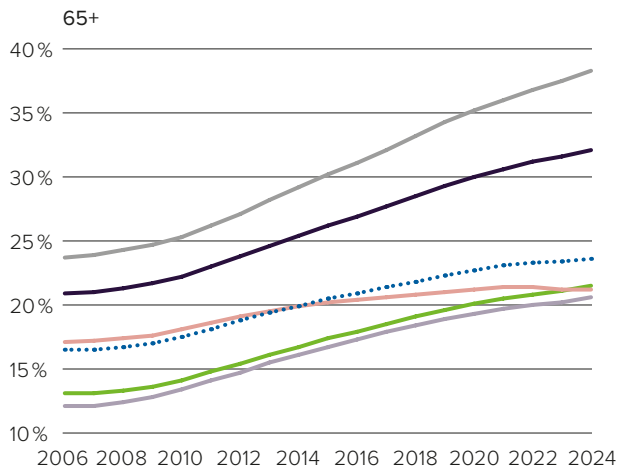
Timo Kauppinen

johtava tutkija,
Terveiden ja hyvinvoinnin laitos
timo.kauppinen@thl.fi

Teemu Lyytikäinen

tutkimusjohtaja, Valtion
taloudellinen tutkimuskeskus
teemu.lyytikainen@vatt.fi

Kuvio 15. 65 vuotta ja 80 vuotta täyttäneiden osuudet väestöstä kaupunki-maaseutuluokituksen mukaan vuosina 2006–2024

Kaupungeissa ja maaseudulla on suuria eroja ikääntyneiden osuudessa väestöstä. Erot ovat kasvaneet viime vuosina.

Lähde: Tilastokeskus

Väestö ikääntyy, mutta palveluiden saatavuus on heikentynyt

Väestön ikääntyessä yhä useampi tarvitsee arjessaan tukea, hoivaa ja palveluja. Samalla hoivapalveluihin pääsy on vaikeutunut, mikä siirtää vastuuta yhä enemmän läheisille ja kasvattaa painetta koko palvelujärjestelmässä.

Politiikassa on turvattava sekä hoivan oikea-aikainen saatavuus että vahvistettava omaishoitajien tukea. Hoivapalveluiden ja tuen puute johtaa raskaampiin ja kalliimpiin palvelutarpeisiin.

FAKTAT

1. 65 vuotta täyttänyt väestö on terveydeltään ja toimintakyvyltään hyvin moninainen ryhmä. 65–69-vuotiaista naisista 23 % ja miehistä 15 % tarvitsee apua arkipäivän askareissa toimintakyvyn heikkenemisen vuoksi. 85–89-vuotiaista naisista 69 % ja miehistä 56 % tarvitsee apua.⁵²
2. Sosiaali- ja terveyspalveluiden käyttö on keskittynyt yhä enemmän viimeisille elinvuosille.⁵³ Koska ihmiset elävät aiempaa pidempään ja hyvin iäkkäiden sekä muistisairaiden määrä on kasvanut, palvelujen käyttö on väestötasolla lisääntynyt.⁵⁴

3. Kaikkiin ikääntyneille suunnattuihin hoivapalveluihin on entistä vaikeampi päästä (Kuvio 16). Hoivakodeissa asuttu aika on myös lyhentynyt, koska hoitoon pääsyn kriteerejä on kiristetty ja ikääntyneet ovat hoivakotiin päästessään aiempaa huonompikuntoisia.⁵⁵

4. Palvelut kohdennetaan nykyisin enimmäkseen muistisairaille: 77 %:lla ympärivuorokautisen hoidon, 52 %:lla yhteisöllisen asumisen ja 44 %:lla kotihoidon asiakkaista on diagnosoitu muistisairaus.⁵⁶ Väestön ikääntyessä diagnosoitua muistisairautta sairastavien määrän ennustetaan kasvavan noin 150 000:sta (2021) lähes 250 000:een vuoteen 2040 mennessä.

5. Suomessa on noin 50 000 sopimusomaishoitajaa, mutta huomattavasti suurempi määrä antaa epävirallista hoivaa läheisilleen säännöllisesti.⁵⁷ Yli 75-vuotiaista naisista 14 % ja miehistä 10 % auttaa asuinkumppaniaan jokapäiväisissä toimissa.⁵⁸

6. Ikääntymisen menot vuonna 2024 olivat noin 40 miljardia euroa (Kuvio 17). Näistä 13 % kului palveluihin ja 87 % toimeentuloturvaan, pääosin vanhuuseläkkeisiin.

7. Vanhuspalvelujen rahoituksesta asiakasmaksujen osuus on noin 16 %, kun taas terveydenhuollossa osuus on 4 % ja lasten ja perheiden palveluissa reilu 3 %.⁵⁹

HUOMIOITAVA

1. Eliniän pidentyessä valtaosa hoiva- ja muista palvelukustannuksista painottuu hyvin iäkkäille. On kuitenkin huomioitava, että 65 täyttäneiden ikäryhmään sisältyy jopa yli 30 vuoden elämänvaihe, mikä tarkoittaa heterogeenisyyttä toimijuuden, toimeentulon ja hyvinvoinnin osalta.
2. Väestö ikääntyy, mutta palveluiden saatavuus on heikentynyt. Enemmän kuin joka kolmas kotihoitoa tarvitseva 55 vuotta täyttänyt ei saa palveluja riittävästi. Palveluja vaille jäävät yleisimmin muistisairautta sairastavat.
3. Hoivapalveluihin pääsyn kriteerien kiristäminen lisää yleensä kalliimpien palveluiden, kuten ensihoidon ja sosiaali- ja terveydenhuollon päivystysten käyttöä.
4. Palvelujen heikko saatavuus siirtää hoivavastuuta omaisille. Pitkään jatkunut hoivavastuu

kuormittaa omaishoitajia, mutta masennusoireiden määrän kasvu on sitä vähäisempi, mitä paremmin myös virallista hoivaa on tarjolla.⁶⁰ Muistisairaana hoivaaminen on myös vaikeasti yhteensovitettavissa työssäkäynnin ja työurien pidentämistavoitteen kanssa.⁶¹

5. Palvelutarve on alimmissa tulo-ryhmissä korkein, mutta matala tulotaso voi heikentää sosiaali- ja terveystalveluiden saatavuutta.

SUOSITUKSET

1. Varmistetaan, että ikääntyneet saavat tarpeenmukaiset palvelut oikea-aikaisesti, koska se tukee toimintakykyä ja vähentää kalliimpien palveluiden käyttöä myöhemmin.
2. Sosiaali- ja terveystalveluiden tarpeenmukainen ja kohtuuhintainen saatavuus on tärkeä varmistaa.
3. Omaishoidon ja läheishoivan antajista valtaosa on naisia. Sukupuolittunutta jakoa on tärkeää tasata. Hoivaajille tulee tarjota riittävää tukea, joka suojaa heidän terveyttään ja toimeentuloaan sekä tukee työssäkäyntiä.
4. Omaishoidon ja läheishoivan määrästä, laadusta ja vaikutuksista tarvitaan sukupuolen mukaan eriteltyä tietoa.

Asiantuntijat

Minna Zechner

professori, Helsingin yliopisto
minna.zechner@helsinki.fi

Ismo Linnosmaa

professori, Itä-Suomen yliopisto
ismo.linnosmaa@uef.fi

Kaarina Korhonen

tutkijatohtori, Helsingin yliopisto
kaarina.korhonen@helsinki.fi

Mirkka Danielsbacka

professori, Turun yliopisto
mirkka.danielsbacka@utu.fi

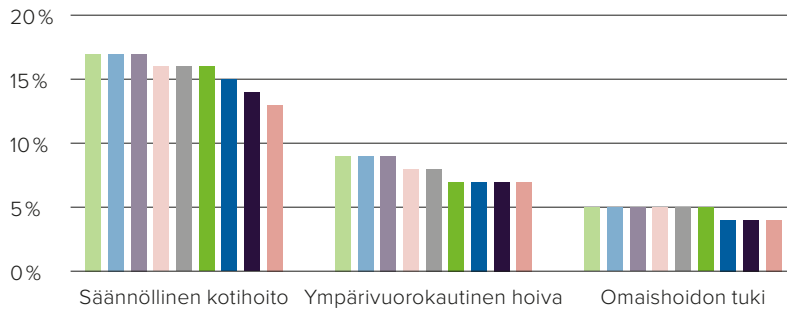
Lue lisää aiheesta

[demography.fi/tutkittua-tietoa/
tutkimustuloksia-teemoittain/
ikaantyminen/](https://demography.fi/tutkittua-tietoa/tutkimustuloksia-teemoittain/ikaantyminen/)

Varmistetaan, että ikääntyneet saavat tarpeenmukaiset palvelut oikea-aikaisesti, koska se tukee toimintakykyä ja vähentää kalliimpien palveluiden käyttöä myöhemmin.

Kuvio 16. Palveluja saavien yli 75-vuotiaiden osuus (%) vastaavan ikäisestä väestöstä vuosina 2016–2024

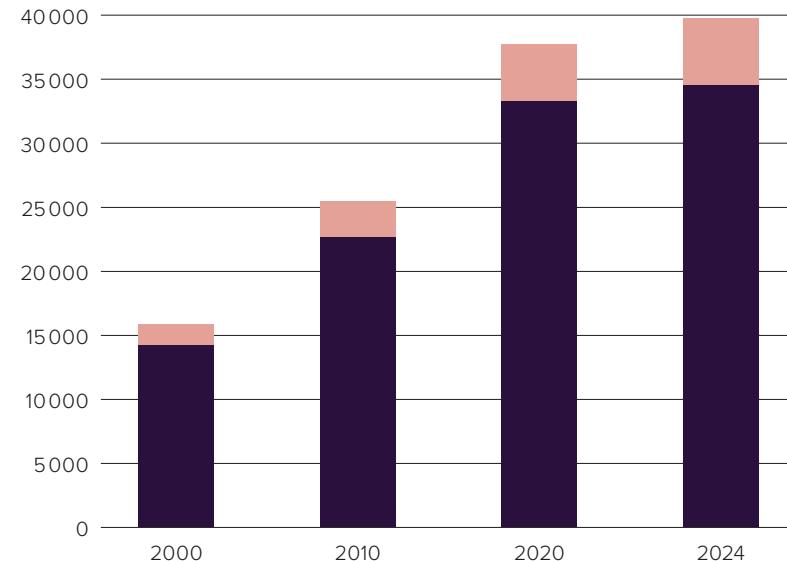

Entistä harvempi yli 75-vuotias saa hoivapalveluja.

Lähde: Sotkanet.

2016 2017 2018 2019 2020 2021 2022 2023 2024

Kuvio 17. Ikääntyneiden toimeentuloturvan ja palvelujen menot vuosina 2000, 2010, 2020 ja 2024 vuoden 2024 hinnoin (milj. euroa)

Ikääntyneiden toimeentuloturvamenoit ovat kasvaneet 2,4-kertaisiksi ja palvelumenot yli kolminkertaisiksi 2000-luvulla.

Palvelut
Toimeentuloturva

Lähde: THL

Tutkittua tietoa päätöksenteon tueksi

Strategisen tutkimuksen DEMOGRAPHY-ohjelman hankkeet tutkivat väestörakenteen muutosta ja tuottavat ratkaisuja, joilla siihen voidaan vaikuttaa ja sopeutua. Maan parhaat asiantuntijat tekevät korkeatasoista tutkimusta päätöksenteon tueksi.

Autamme sinua mielellämme, kun tarvitset tutkittua tietoa väestörakenteen muutoksista. Seuraa ohjelmaa ja sen hankkeita ja ole yhteydessä.

SustAgeable

Tekijät

Susan Kuivalainen, Marika Jalovaara, Seija Jalagin, Venla Berg, Mirikka Danielsbacka, Tomas Hanell, Julia Hellstrand, Liina Junna, Sanna Kailaheimo-Björkqvist, Iida Kauhanen, Timo Kauppinen, Magdalena Kmak, Kaarina Korhonen, Kati Kuitto, Taina Leinonen, Jarna Lindroos, Ismo Linnosmaa, Teemu Lyytikäinen, Eveliina Lyytinen, Jessica Nisén, Saara Pellander, Joonas Pitkänen, Laura Salonen, Liselott Sundbäck, Maria Vaalavuo, Tarmo Valkonen, Minna Zechner

Yhteystiedot

Susan Kuivalainen
Ohjelmajohtaja
susan.kuivalainen@etk.fi

Marika Jalovaara
FLUX-hankkeen johtaja
marika.jalovaara@utu.fi

Taina Leinonen
LIFECON-hankkeen johtaja
taina.leinonen@ttl.fi

Magdalena Kmak
Mobile Futures -hankkeen johtaja
magdalena.kmak@abo.fi

Antti Tanskanen
NetResilience-hankkeen johtaja
antti.tanskanen@utu.fi

Maria Vaalavuo
SustAgeable-hankkeen johtaja
maria.vaalavuo@thl.fi

demography.fi